

فارسی ۳

یادآوری آرایه‌های ادبی ۲

حسن تعلیل

حسن تعلیل آوردن علتی غیر واقعی برای پدیده یا اتفاقی که دلیل واقعی دارد.

رسم بدعهدی ایّام چو دید ابر بهار گریه‌اش بر سمن و سنبل و
نسرین آمد

برای پی‌بردن به حسن تعلیل درست معنی کردن بیت و آشنا بودن با حسن تعلیل‌های رایج ضروری است.

دقت کنید بیان علت واقعی برای امری حسن تعلیل نیست.

حسن آمیزی

آمیختن دو یا چند حس در کلام را حسن آمیزی می‌نامند.

به ترانه‌های شیرین، به بهانه‌های رنگین بکشید سوی خانه مه خوب
خوش‌لقا را

حسن آمیزی به سه صورت اتفاق می‌افتد:

(۱) نسبت دادن یک صفت حسی به یک کیفیت مربوط به حس دیگر

(۲) نسبت دادن یک فعل حسی به یک کیفیت مربوط به حس دیگر

(۳) نسبت دادن یک صفت حسی به یک امر ادراکی و غیر حسی

تلمیح

سخت‌نگیر، یاد‌بگیر

اشاره غیر مستقیم به یک دانسته ادبی تلمیح نامیده می‌شود.

آوردن عین یک آیه یا حدیث در ضمن کلام «تضمین» نام دارد.

کلمات تلمیح ایجاد می‌کنند ولی حواسمان باشد در دام نیفتیم. کلمات باید به داستان اصلی مربوط باشند:

تلمیح به شکل‌های زیر دیده می‌شود:

الف) اشاره به داستان‌های تاریخی، اسطوره‌ای، افسانه‌ای یا داستان‌های پیامبران:

ب) اشاره به یک آیه، حدیث، بیت یا سخن مشهور:

پ) اشاره به یک دانسته و باور مثل اشاره به آب حیات و مانند آن

اغراق

بیان مطلبی و ادعایی که از نظر عقل محال است یا اتفاق افتادن آن باورپذیر نیست یا گوینده قصد بزرگنمایی دارد.

در حماسه، اغراق کاربرد فراوان دارد. در ادبیات غنایی هم اغراق کاربرد دارد. تشبیه‌هایی که بیش از حد معمول باشند هم اغراق محسوب می‌شوند. کوچک‌نمایی هم اغراق است.